
214

Besluit van 19 april 2002, houdende eisen aan het houden, huisvesten, verzorgen en tonen van wilde dieren in dierentuinen (Dierentuinenbesluit)

Wij Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Op de voordracht van Onze Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij van 11 december 2001, no. TRCJZ/2001/17 402, Directie Juridische Zaken;

Gelet op richtlijn nr. 1999/22/EG van de Raad van de Europese Unie van 29 maart 1999 betreffende het houden van wilde dieren in dierentuinen (PbEG L 94) en gelet op de artikelen 35, 38, 45, 65 en 111 van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren en artikel 3, eerste lid en derde tot en met achtste lid, van de Wet op de dierenbescherming;

De Raad van State gehoord (advies van 29 maart 2002, nr. W11.01 0674/V);

Gezien het nader rapport van Onze Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, van 15 april 2002, no. TRCJZ/2002/4751, Directie Juridische Zaken;

Hebben goedgevonden en verstaan:

§ 1. Algemeen

Artikel 1

In dit besluit wordt verstaan onder:

- a. dierentuin: een permanente inrichting waar levende dieren van wilde diersoorten worden gehouden om gedurende ten minste zeven dagen per jaar te worden tentoongesteld aan het publiek, met uitzondering van inrichtingen waar maximaal 10 diersoorten worden gehouden, niet zijnde diersoorten die op grond van de artikelen 4 en 5 van de Flora- en faunawet zijn aangewezen, circussen en dierenwinkels;
- b. wilde diersoorten: alle van nature in het wild levende diersoorten met uitzondering van diersoorten die voorkomen in de bijlage bij het Besluit aanwijzing voor productie te houden dieren en honden en katten;
- c. wet: Gezondheids- en welzijnswet voor dieren;
- d. diergroep: dieren levend in een groep, die gelet op hun omvang en kenmerken afzonderlijk niet te individualiseren zijn;
- e. dierenverblijf: ruimte waar dieren worden gehouden.

Artikel 2

Voor de toepassing van dit besluit worden als soorten en categorieën van dieren als bedoeld in de artikelen 35, eerste lid, 38, eerste lid, en 45, eerste lid, van de wet en artikel 3, eerste en vierde lid, van de Wet op de dierenbescherming aangewezen wilde dieren uitsluitend voorzover zij in dierentuinen worden gehouden.

§ 2. Vergunning

Artikel 3

Het is verboden een dierentuin te exploiteren op een wijze die niet overeenstemt met de artikelen 4 en 7 tot en met 13.

Artikel 4

1. De exploitant van een dierentuin beschikt over een door Onze Minister verstrekte vergunning.

2. De vergunning, bedoeld in het eerste lid, wordt overeenkomstig de procedure in het derde tot en met het zesde lid verleend indien is voldaan aan de artikelen 7 tot en met 13.

3. De exploitant van een dierentuin vraagt een vergunning aan bij Onze Minister met gebruikmaking van een daartoe bestemd formulier dat op verzoek ter beschikking wordt gesteld.

4. Alvorens een vergunning wordt verleend, aanzienlijk gewijzigd of geweigerd, wordt een dierentuin door Onze Minister geïnspecteerd.

5. Aan een vergunning als bedoeld in het eerste lid kunnen voorschriften worden verbonden. De vergunning kan onder beperkingen worden verleend. Tot de voorschriften kan behoren de verplichting specifieke voorzieningen aan te brengen om de dierentuin of bepaalde gedeelten van de dierentuin in overeenstemming te brengen met de bepalingen van dit besluit.

6. Aan een vergunning worden voorschriften en beperkingen verbonden, die strekken tot nadere uitwerking van de in het besluit gestelde eisen. De aan de vergunning verbonden voorschriften en de beperkingen waaronder deze is verleend, kunnen worden gewijzigd, aangevuld of ingetrokken.

7. Onze Minister houdt een register bij van de vergunningen.

8. Een voor een dierentuin verleende vergunning geldt tevens voor veranderingen van een dierentuin die niet overeenkomstig het vierde lid zijn geïnspecteerd voorafgaand aan de vergunningverlening, onder voorwaarde dat:

a. deze veranderingen geen wijziging van de vergunning eisen, maar voldoen aan de eisen van dit besluit en de aan de vergunning verbonden beperkingen en voorschriften;

b. het voornemen tot het uitvoeren van de verandering door de vergunninghouder schriftelijk aan Onze Minister is gemeld;

c. Onze Minister aan de vergunninghouder schriftelijk heeft verklaard dat de voorgenomen verandering voldoet aan onderdeel a.

Artikel 5

De vergunningaanvraag bevat in ieder geval de volgende gegevens:

- a. het aantal en de soorten te houden wilde dieren;
- b. het aantal dagen per jaar dat de diersoorten worden tentoongesteld aan publiek;
- c. informatie over het aantal personeelsleden en de kwalificatie;
- d. een plattegrond met een weergave van de afmeting en inrichting van de dierenverblijven en de daarin verblijvende diersoorten;

e. een afschrift van het beleidsprotocol als bedoeld in artikel 12, eerste lid.

§ 3. Eisen aan houden, huisvesten, verzorging en tonen van dieren

Artikel 6

1. Het houden van dieren in een dierentuin geschiedt overeenkomstig artikel 7.

2. Het huisvesten van dieren in een dierentuin geschiedt overeenkomstig artikel 8.

3. Het verzorgen van dieren in een dierentuin geschiedt overeenkomstig de artikelen 9, 10 en 11.

4. Het tonen van dieren aan het publiek geschiedt slechts indien wordt voldaan aan de eisen gesteld in de artikelen 12 en 13.

Artikel 7

De dierentuin houdt de dieren op zodanige wijze dat:

a. het soorteigen gedrag van de diersoorten wordt gerespecteerd en zoveel mogelijk in stand gehouden;

b. de bewegingsvrijheid van de diersoorten niet op zodanige wijze wordt beperkt dat het dier daardoor onnodig lijden of letsel wordt toegebracht;

c. de sociale levenswijze van de dieren in het wild zo veel mogelijk tot uitdrukking komt, rekening houdend met de mogelijkheden van het individuele dier;

d. de dieren voldoende ruimte hebben en de bezetting van de verblijven de materiële capaciteit van de dierentuin niet overschrijdt;

e. rekening wordt gehouden met de behoeften van het individuele dier.

Artikel 8

1. Bij de inrichting van de dierenverblijven wordt rekening gehouden met:

a. het soorteigen bewegingsgedrag, door het verblijf te voorzien van zoveel mogelijk elementen lijkend op de natuurlijke leefomgeving;

b. het klimaat waarin de diersoort van nature leeft en het soorteigen bioritme, door het verblijf te voorzien van adequate beschutting en bescherming tegen voor de desbetreffende diersoort extreme weersomstandigheden en een adequate klimaatbeheersing en verlichting;

c. het soorteigen sociale gedrag, door het verblijf bij solitaire huisvesting te voorzien van een voor de diersoort geschikte rust- en schuilplaats en bij groepshuisvesting te voorzien van een rust- en schuilplaats die een dier de mogelijkheid biedt zich af te zonderen van de andere dieren;

d. het soorteigen paringsgedrag, door de dieren op adequate wijze van elkaar te scheiden of in het verblijf waarin de dieren gedurende de paringstijd worden gehouden voorzieningen aan te brengen waardoor het soorteigen paringsgedrag mogelijk wordt gemaakt;

e. het soorteigen uitscheidingsgedrag, door het verblijf indien nodig te voorzien van een voor de diersoort geschikte mestplaats.

2. De dierenverblijven zijn voorzien van een adequate afscheiding die het uitbreken van de dieren voorkomt en een veilige barrière tussen de dieren en het publiek vormt.

3. Het materiaal dat wordt gebruikt voor de dierenverblijven is niet schadelijk voor het dier.

4. Van de voorschriften, bedoeld in het eerste lid onderdelen a, b en c en artikel 7, onderdeel d, kan tijdelijk worden afgeweken indien er opvang wordt geboden aan een dier of diergroep waarvoor voldoende deskun-

digheid aanwezig is, maar waardoor de capaciteit van de dierentuin wordt overschreden en de opvang niet elders op betere wijze kan plaatsvinden.

Artikel 9

1. De verzorging is afgestemd op de behoeften van het dier.
2. De conditie en de gezondheid van het dier worden dagelijks gecontroleerd.
3. Een dier wordt verzorgd door een voldoende aantal personen, dat beschikt over de nodige kennis, vaardigheden en vakbekwaamheid.
4. Een dier dat ziek of gewond is, wordt op passende wijze verzorgd. Indien de zorg geen verbetering in de toestand van het dier brengt, wordt zo spoedig mogelijk een dierenarts geraadpleegd.
5. Een ziek of gewond dier wordt zo nodig afgezonderd in een passend onderkomen.
6. De dierentuin beschikt over een quarantainevoorziening en een behandelruimte.

Artikel 10

1. Een dier heeft toegang tot een toereikende hoeveelheid schoon water of kan op een andere wijze aan zijn behoefte aan water voldoen.
2. Een dier krijgt een toereikende hoeveelheid gezond en voor de soort en de leeftijd geschikt voeder, zodat het in goede gezondheid blijft en aan zijn voedingsbehoeften wordt voldaan.
3. Het toedienen van het voeder is afgestemd op de fysiologische behoeften van de diersoort en stimuleert de natuurlijke wijze van voedselvergaren.

Artikel 11

1. De verblijven worden zo vaak als nodig grondig gereinigd en ontsmet.
2. Zwemwater, stro of ander bodembedekkend materiaal wordt naar behoefte van de diersoort vervangen.

§ 4. Beleidsprotocol en registratie

Artikel 12

1. De dierentuin beschikt over een beleidsprotocol met daarin opgenomen een eenduidig beleid met betrekking tot de in het tweede tot en met het zesde lid genoemde onderwerpen en handelt dienovereenkomstig.
2. De dierentuin bevordert de instandhouding van de diersoorten door het uitvoeren van ten minste een van de volgende activiteiten:
 - a. de deelname aan onderzoek dat gunstige gevolgen heeft voor het behoud van de diersoorten, de opleiding van het personeel in voor het onderzoek relevante vaardigheden en de uitwisseling van de verkregen informatie met andere dierentuinen;
 - b. zoveel mogelijk deelnemen aan bestaande programma's met betrekking tot het fokken van dieren in gevangenschap, het herstel van de populatie of het herintroduceren van soorten in hun natuurlijke omgeving.
3. Bij de transactie van dieren verzekert de dierentuin zich ervan dat de ontvangende partij de dieren houdt, huisvest en verzorgt op een wijze die vergelijkbaar is met de eisen uit dit besluit.
4. De dierentuin beschikt over een noodplan met betrekking tot de ontsnapping van dieren.
5. De dierentuin beschikt over een protocol met betrekking tot de voedingsaspecten, bedoeld in artikel 10 en de preventieve en curatieve

diergeneeskundige verzorging van de dieren, dat is opgesteld onder begeleiding van een dierenarts.

6. De dierentuin beschikt over een informatief en educatief programma met betrekking tot de tentoongestelde diersoorten. Bij het verstrekken van informatie worden de dieren zoveel mogelijk in hun biologische en ecologische context geplaatst.

Artikel 13

1. De vergunninghouder voert een inzichtelijke registratie van elk dier of diergroep, waaruit de mutaties van de diersoorten en de ziektegeschiedenis blijken.

2. De registratie bevat in ieder geval de volgende gegevens:

- a. de wetenschappelijke soortnaam en het aantal;
- b. het geslacht, indien mogelijk en relevant;
- c. datum van verkrijging of geboortedatum;
- d. bij overdracht of verkrijging: de bestemming en de herkomst van de dieren en – indien van toepassing – de nummers van de in- en uitvoerdocumenten en certificaten;
- e. identificatie van het dier of de diergroep door het ringnummer, het tatoeagenummer, het microchipnummer of, indien een registratienummer ontbreekt, een omschrijving aan de hand van bijzondere uiterlijke kenmerken;
- f. bij vertrek van een dier of diergroep: de datum en reden van vertrek en de naam en het adres van de eindbestemming;
- g. bij bezoek van de dierenarts: de datum van dit bezoek, alsmede de gezondheidstoestand van het dier;
- h. in geval van sterfte: de datum en de oorzaak.

3. Het register wordt ten minste een maal per maand bijgewerkt.

4. Bij vertrek gaat het dier of de diergroep vergezeld van een afschrift van alle op basis van het eerste lid bijgehouden relevante registers en documenten.

5. De gegevens, bedoeld in het eerste lid worden gedurende vijf jaar na de dood of het vertrek van het dier of de diergroep bewaard en worden op verzoek aan de bevoegde autoriteiten overgelegd.

§ 5. Overige bepalingen

Artikel 14

1. Indien een dierentuin niet voldoet aan de in dit besluit gestelde voorschriften of aan de vergunningsvoorwaarden wordt deze op last van Onze Minister geheel of gedeeltelijk gesloten voor het publiek.

2. Onze Minister kan tevens de vergunninghouder verplichten tot het aanpassen, verwijderen of aanbrengen van specifieke voorzieningen onder vermelding van een bepaalde termijn, die ten hoogste twee jaar bedraagt, waarbinnen zulks dient te geschieden.

3. Indien een dierentuin niet binnen de gestelde termijn voldoet aan de verplichtingen, bedoeld in het tweede lid, wordt de vergunning op last van Onze Minister ingetrokken of gewijzigd en wordt de dierentuin geheel of gedeeltelijk gesloten.

Artikel 15

Artikel 3 is tot 9 april 2003 niet van toepassing op een dierentuin waarvan de exploitant kan aantonen dat deze voor de datum van inwerkingtreding van dit besluit in gebruik is genomen.

Artikel 16

Dit besluit treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip. Laatstbedoeld besluit wordt niet genomen voordat 30 dagen zijn verstreken nadat het onderhavige besluit is overgelegd aan beide kamers der Staten-Generaal, en evenmin indien binnen die termijn door of namens een der kamers of door ten minste een vijfde van het grondwettelijke aantal leden van een der kamers de wens te kennen wordt gegeven dat de inwerkingtreding van dit besluit bij wet wordt geregeld.

Artikel 17

Dit besluit wordt aangehaald als: Dierentuinenbesluit

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, 19 april 2002

Beatrix

De Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij,
L. J. Brinkhorst

Uitgegeven de *zestiende* mei 2002

De Minister van Justitie,
A. H. Korthals

Het advies van de Raad van State is openbaar gemaakt door terinzagelegging bij het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Tevens zal het advies met de daarbij ter inzage gelegde stukken worden opgenomen in het bijvoegsel bij de Staatscourant van 11 juni 2002, nr. 108.

NOTA VAN TOELICHTING

§ 1. Algemeen

Het Dierentuinenbesluit (hierna: het besluit) strekt tot implementatie van richtlijn nr. 1999/22/EG van de Raad van de Europese Unie van 29 maart 1999 betreffende het houden van wilde dieren in dierentuinen (PbEG L 94). Conform de richtlijn bevat onderhavig besluit houderij- en huisvestingsvoorschriften ter bescherming van de wilde dieren die in dierentuinen worden gehouden. Het besluit voorziet tevens in een implementatie van de voorschriften met betrekking tot de verzorging en veiligheid van de dieren en voorschriften met betrekking tot de belangrijke rol van dierentuinen op het gebied van educatie en bewustmaking van het publiek, wetenschappelijk onderzoek en de bevordering van de instandhouding van de diersoorten.

Aan deze nota van toelichting is een transponeringstabel toegevoegd waarin wordt aangegeven door middel van welke artikelen van het besluit de bepalingen van richtlijn nr. 1999/22/EG zijn geïmplementeerd.

Ingevolge artikel 110, eerste lid, van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (hierna: de wet) wordt dit besluit na vaststelling aan beide kamers der Staten-Generaal overgelegd. Vervolgens kan binnen 30 dagen door één der beide kamers of door tenminste éénvijfde van het grondwettelijk aantal leden de wens te kennen worden gegeven dat de inwerkingtreding van het besluit bij wet dient te geschieden.

Het besluit is gebaseerd op de artikelen 35, 38, 45, 65 en 111 van de wet op grond waarvan regels worden gesteld aan de wijze waarop dieren worden gehouden, gehuisvest, verzorgd en aan het publiek worden getoond. De wettelijke basis van de voorschriften wordt in het navolgende per onderwerp gespecificeerd.

Op grond van artikel 65 van de wet kunnen specifieke eisen worden gesteld aan inrichtingen waar dieren aan het publiek worden getoond. Dit artikel is nog niet inwerking getreden. De inwerkingtreding zal tegelijkertijd met de inwerkingtreding van het onderhavige besluit worden bevorderd. De artikelen 3 en 4 zijn gebaseerd op de artikelen 65 en 111 van de wet. De artikelen 9, derde lid, 12 en 13 zijn eveneens gebaseerd op artikel 65. Artikel 7 van dit besluit is gebaseerd op artikel 35 van de wet. Artikel 8 is gebaseerd op artikel 45 van de wet. De artikelen 9, 10 en 11 zijn gebaseerd op artikel 38 van de wet. Artikel 12, tweede en zesde lid is vooralsnog gebaseerd op artikel 3, eerste en het vierde tot en met het achtste lid, van de Wet op de dierenbescherming. De basis in artikel 3 van de Wet op de dierenbescherming is van tijdelijke aard, omdat het de bedoeling is dat deze wet wordt vervangen door de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren voorzover het de welzijnsvoorschriften betreft. Op dit moment is er geen andere basis dan de Wet op de dierenbescherming voor het bepaalde omtrent de bevordering van instandhouding van diersoorten beschikbaar. Teneinde de intrekking van de Wet op de dierenbescherming mogelijk te maken, zal te zijner tijd een wetswijziging worden voorbereid om te voorzien in een vervangende basis voor de voorschriften met betrekking tot de bevordering van de instandhouding van de diersoorten.

§ 2. Handhaving

De handhaving van het besluit loopt zowel via het bestuurlijke als via het strafrechtelijke traject. Op grond van artikel 3 van het besluit is het

verboden om wilde dieren in dierentuinen te houden zonder een vergunning of op een wijze die niet overeenstemt met de artikelen 7 tot en met 13.

Het bestuurlijke handhavingstraject volgt uit de richtlijn en biedt de mogelijkheid tot geheel of gedeeltelijke sluiting van de dierentuin en eventueel de intrekking van de vergunning. Het strafrechtelijke handhavingstraject is gedeeltelijk via het commune strafrecht en gedeeltelijk via de Wet op de economische delicten geregeld. Overtreding van de voorschriften die zijn gebaseerd op artikel 35 van de wet worden op grond van 121, tweede lid, van de wet aangemerkt als een overtreding. Overtredingen van de voorschriften die zijn gebaseerd op de artikelen 45, 65 en 111 van de wet, zijn gekwalificeerd als economische delicten en vallen op grond van artikel 125 van de wet onder de Wet op de economische delicten. Niet-naleving van de voorschriften krachtens artikel 3, vierde lid, van de Wet op de dierenbescherming levert op grond van artikel 3, achtste lid, van die wet een overtreding op en wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste veertien dagen of een geldboete van de tweede categorie.

De ambtenaren van de Algemene Inspectiedienst (AID) van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij zijn ingevolge artikel 1, onderdeel a, van de Regeling aanwijzing ambtenaren Gezondheids- en welzijnswet voor dieren belast met het toezicht op de naleving van dit besluit. Tevens zijn de ambtenaren van de AID op grond van artikel 3, eerste lid, van het Besluit buitengewoon opsporingsambtenaar AID 2000 bevoegd tot het opsporen van alle strafbare feiten, waaronder de overtredingen van dit besluit. De controles van de AID vinden uitsluitend plaats na de vergunningverlening.

Geschat wordt dat de controlelast voor de AID beperkt is, aangezien het aantal inrichtingen dat in aanmerking komt voor een vergunning ongeveer 50 bedraagt.

§ 3. Inhoud van het besluit

Dit besluit introduceert een vergunningstelsel voor het houden van wilde dieren in dierentuinen. De voorwaarden waaraan een dierentuin dient te voldoen voordat de vergunning wordt verleend, zijn neergelegd in dit besluit. Indien de exploitant kan aantonen dat de dierentuin ten tijde van de inwerkingtreding van dit besluit reeds bestond, is hij tot 9 april 2003 vrijgesteld van de vergunningplicht.

Alvorens een vergunning wordt verleend, gewijzigd of geweigerd vindt er een inspectie plaats bij de dierentuin. Deze inspectie wordt namens de minister verricht door een ambtelijke visitatiecommissie. De visitatiecommissie kan zich daar waar nodig laten bijstaan door deskundigen op het gebied van de gezondheid en het welzijn van de dieren, de opvang en verzorging van dieren en natuurbescherming, in het bijzonder op het gebied van soortenbescherming.

Om zowel de handhavinginstanties als belanghebbenden inzicht te geven in de vergunningverlening, wordt een register van de vergunningen ter inzage gelegd op de website van het ministerie.

Het onderhavige besluit bevat de volgende administratieve lasten voor dierentuinen:

- het aanvragen van een vergunning
- het opstellen van het beleidsprotocol
- een inspectie voorafgaand aan de vergunningverlening
- het bijhouden van een register van gehouden dieren.

Naar verwachting zullen ongeveer 50 vergunningen worden aangevraagd. Grofweg kunnen de dierentuinen in Nederland worden verdeeld in twee categorieën. De eerste categorie omvat 11 grotere dierentuinen die zeer actief zijn op de door dit besluit bestreken gebieden. Deze dierentuinen zijn allen aangesloten bij de Nederlandse Vereniging van Dierentuinen en de EAZA (European Association of Zoos en Aquaria). Beide organisaties stellen in het algemeen strengere eisen dan dit besluit, zo ook op het gebied van protocollen.

Voor deze dierentuinen blijven de administratieve lasten die voortvloeien uit dit besluit beperkt tot het eenmalig aanvragen van een vergunning en het ondergaan van een inspectie. De kosten van een inspectie zullen niet bij de dierentuin in rekening worden gebracht. Ditzelfde geldt voor de kosten die samenhangen met de behandeling van de vergunningaanvraag. Tot de tweede categorie behoren de overige dierentuinen waartoe ook een aantal opvangcentra wordt gerekend. Deze dierentuinen variëren sterk in grootte, gehouden diersoorten en de mate waarin zij actief zijn op het gebied van bijvoorbeeld soortenbescherming. Derhalve variëren ook de kosten voor deze dierentuinen. Indien een dierentuin nog niet beschikt over een plattegrond, een register van gehouden dieren en documenten die als basis kunnen dienen voor het beleidsprotocol, hetgeen zeker het geval zal zijn bij een aantal dierentuinen uit de tweede categorie, kunnen de kosten van de uitvoering van dit besluit voor die dierentuinen in bijzondere gevallen oplopen tot tienduizend gulden in het eerste jaar. Het register dient eenmaal per maand te worden bijgehouden. De tijd die hiermee is gemoeid, is afhankelijk van het aantal mutaties in het dierenbestand. Bovendien is een dierentuin die dieren houdt waarop het regime van de Flora- en faunawet van toepassing is reeds gehouden tot het bijhouden van een register voor die dieren. Afhankelijk van de wijzigingen in de dierentuin zal het beleidsprotocol moeten worden bijgewerkt. De kosten van het bijhouden van de registratie en de beleidsprotocollen zullen zelden hoger zijn dan drieduizend gulden per jaar.

Indien een dierentuin niet meer voldoet aan de vergunningvoorschriften of aan de voorschriften van het besluit, wordt de dierentuin geheel of gedeeltelijk gesloten en kan de exploitant van een dierentuin worden verplicht om specifieke voorzieningen aan te brengen of juist te verwijderen. Na verloop van de geboden termijn wordt de dierentuin geïnspecteerd. Indien bij deze inspectie blijkt dat de exploitant van de dierentuin de specifieke voorzieningen niet binnen de gestelde termijn heeft aangebracht, kan de vergunning op grond van artikel 14, derde lid alsnog worden ingetrokken en wordt overgegaan tot de gehele of gedeeltelijke sluiting van de dierentuin. Indien het zover komt dat een dierentuin waaraan een vergunning is verleend, moet worden gesloten, ligt de zorgplicht voor de dieren primair bij de exploitant van de dierentuin zelf. In navolging van de richtlijn ziet Onze Minister er op toe dat de dieren op een passende wijze worden behandeld en worden ondergebracht bij andere dierentuinen of opvangcentra. Gelet op de dubbele normstelling van het besluit kunnen hierbij zowel de strafrechtelijke als de bestuursrechtelijke middelen worden ingezet. Zowel strafrechtelijk als bestuursrechtelijk bestaat de mogelijkheid om analoog aan de procedure die wordt gevolgd bij intrekking van de ontheffing die in het kader artikel 13 van de Flora- en faunawet kan worden verleend voor het onder zich hebben en uitwisselen van bepaalde diersoorten, op te treden. Ingeval van niet-naleving van de voorschriften die zijn verbonden aan de ontheffing of bij niet-naleving van de algemeen geldende voorschriften wordt de ontheffing ingetrokken en worden de dieren in beslag genomen en ondergebracht in daartoe gecontracteerde andere dierentuinen en opvangcentra. Een andere mogelijkheid die bij gehele sluiting van een

dierentuin meer in de rede ligt, is het plaatsen van een toezichthouder die zolang nog geen passend onderzoek van de dieren voorhanden is, toeziet op de passende behandeling van de dieren en op de sluiting van de dierentuin.

§ 4. Verhouding andere regelgeving

4.1. Verhouding met de Flora- en faunawet

De voorschriften van het besluit doen niet af aan de voorschriften met betrekking tot het verkrijgen en onder zich hebben van in het wild levende diersoorten waaraan uit hoofde van de Flora- en faunawet dient te worden voldaan.

De Flora- en faunawet heeft tot doel de bescherming van in het wild levende dier- en plantensoorten. Uitgangspunt is een verbod om beschermde dier- of plantensoorten te houden, te verhandelen, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen. Van deze verboden kan een ontheffing of een vrijstelling worden verleend. Bij transactie van dieren blijkt uit de registratie die een dierentuin op grond van artikel 12 van dit besluit dient bij te houden, de aanwezigheid van het document dat ingevolge de Flora- en faunawet voor de desbetreffende transactie verplicht is.

Op grond van de artikelen 4 en 5 van de Flora- en faunawet kunnen diersoorten worden aangewezen die worden aangemerkt als beschermd inheemse of uitheemse diersoorten. Bij de definitie van dierentuin in dit besluit is aangesloten bij de op grond van de bovengenoemde artikelen van de Flora- en faunawet aangewezen diersoorten. Inrichtingen waar deze diersoorten worden tentoongesteld aan het publiek vallen per definitie onder het begrip dierentuin.

4.2. Verhouding Wet Milieubeheer

Een dierentuin is op grond van bijlage I, categorie 8, van het Inrichtingen- en vergunningenbesluit milieubeheer aangewezen als een vergunningplichtige inrichting en valt derhalve onder de werkingssfeer van de Wet milieubeheer. De milieuvergunning is uit het oogpunt van de bescherming van het milieu vereist en bevat voorschriften die de belasting voor het milieu minimaal beogen te houden en waar mogelijk te verminderen. De voorschriften hebben onder andere betrekking op aspecten van energiebesparing, waterbesparing, afvalpreventie, afvalbeheer en vervoermanagement in verband met de verkeersbelasting. Deze voorschriften zullen gelet op het verschil in het met de voorschriften te dienen belang, niet conflicteren met de voorschriften die ingevolge het besluit aan de vergunning zullen worden verbonden. Waar nodig zal bij vaststelling van de vergunningvoorschriften rekening worden gehouden met de voorschriften die aan de milieuvergunning zijn verbonden.

§ 5. Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1

Onder wilde diersoorten wordt in het besluit verstaan alle in het wild levende diersoorten. Van wilde diersoorten worden uitgezonderd de aangewezen diersoorten van in Nederland te houden dieren met het oog op de productie van van die dieren afkomstige producten. Met betrekking tot de diersoorten die voorkomen op de lijst voor productie te houden diersoorten is de afweging reeds gemaakt dat deze diersoorten uit

welzijnsoogpunt op aanvaardbare wijze voor de productie kunnen worden gehouden. Tevens zijn honden en katten van het begrip «wilde diersoort» uitgezonderd. Deze diersoorten worden door de mens als gezelschapsdier gehouden en zijn dermate gewend aan het leven in «gevangenschap» dat zij hun gedrag daarop hebben aangepast. Hoewel slangen en andere reptielen ook wel als gezelschapsdier worden gehouden, worden deze dieren in het onderhavige besluit niet aangemerkt als gezelschapsdier dat dient te worden uitgezonderd van de definitie wilde diersoort.

Onder dierentuin wordt in onderhavig besluit verstaan een permanente inrichting waar levende dieren van wilde diersoorten worden gehouden om te worden tentoongesteld aan het publiek gedurende ten minste zeven dagen per jaar. Deze aan de richtlijn ontleende definitie is ruim, zodat ook andere inrichtingen met een vergelijkbare functie en doel hieronder vallen. Hierbij kan worden gedacht aan opvangcentra die al dan niet op afspraak bezoekers toelaten of waar periodieke rondleidingen worden gegeven.

Hoewel het doel waarmee de dieren in deze opvangcentra worden gehouden niet primair het tentoonstellen is, worden deze centra toch aangemerkt als een dierentuin, indien er tenminste 7 dagen per jaar een selectieve openstelling plaatsvindt. Indien inrichtingen de activiteiten van een dierentuin uitoefenen, dienen zij te voldoen aan de eisen die aan dierentuinen worden gesteld vanwege de belangrijke functie met betrekking tot bescherming van dieren, educatie van het publiek en de bevordering van de instandhouding van de diersoorten. In navolging van de richtlijn vallen opvangcentra die niet aan het criterium van de openstelling voor publiek voldoen, circussen en dierenwinkels niet onder de definitie van een dierentuin.

In dit besluit is gebruik gemaakt van de mogelijkheid die de richtlijn biedt om inrichtingen uit te zonderen, omdat zij geen aanzienlijk aantal dieren of diersoorten aan het publiek tentoonstellen. Inrichtingen waar maximaal 10 diersoorten worden gehouden, worden niet aangemerkt als een dierentuin, indien het geen diersoorten betreft die op grond van de artikelen 4 en 5 van de Flora- en faunawet zijn aangewezen als beschermde inheemse of uitheemse diersoorten. Inrichtingen die voor deze uitzondering in aanmerking komen, zijn bijvoorbeeld kinderboerderijen, hertenkampen, inrichtingen die beschikken over een aquarium, etc.

Artikel 4

Alvorens Onze Minister op een vergunningaanvraag beslist, legt een ambtelijke visitatiecommissie een bezoek aan de desbetreffende dierentuin af. Tijdens deze visitatie wordt de dierentuin getoetst aan de voorschriften van het besluit. Ten behoeve van het besluit op de vergunningaanvraag stelt de visitatiecommissie een verslag op van de bevindingen. Indien de visitatiecommissie constateert dat een dierentuin niet voldoet aan de voorschriften, kan Onze Minister besluiten toch een vergunning te verlenen, waaraan voorschriften kunnen worden verbonden die de exploitant van een dierentuin verplichten om binnen een bepaalde termijn specifieke voorzieningen aan te brengen.

In het achtste lid is bepaald dat de vergunning ook ziet op veranderingen van een dierentuin die na de vergunningverlening plaatsvinden en derhalve niet zijn onderworpen aan een inspectie. Voorwaarde hierbij is dat in de eerste plaats de veranderingen door de reeds verleende vergunning worden gedekt en dat de vergunning niet behoeft te worden gewijzigd. In de tweede plaats dient het voornemen tot de verandering aan Onze Minister te worden gemeld en ten slotte dient de vergunninghouder een schriftelijke bevestiging te hebben ontvangen inhoudende dat

de verandering kan plaatsvinden onder de huidige vergunning. Onder een verandering kan worden verstaan een wijziging of uitbreiding van een dierentuin. Met een verandering wordt niet bedoeld iedere mutatie die zich door bijvoorbeeld geboorte of sterfte van een dier voordoet.

Artikelen 7 en 8

In deze artikelen is gekozen voor een globale formulering van de voorschriften met betrekking tot het houden en huisvesten van wilde dieren in een dierentuin en niet voor voorschriften met specifieke oppervlaktematen en inrichtingseisen per diersoort. De reden hiervoor is het grote en zeer diverse aantal diersoorten dat in dierentuinen worden gehouden.

Uitgangspunt bij de wijze van houden en huisvesten van de dieren dient het soorteigen gedrag te zijn. Met soorteigen gedrag wordt bedoeld het graven, klimmen, zwemmen, het bouwen van nesten of slaappleaatsen etc. Voorgescreven is dat het soorteigen gedrag van de gehouden dieren wordt gerespecteerd en zoveel mogelijk in stand gehouden. Dit heeft in de eerste plaats betrekking op de wijze waarop de dieren worden gehouden.

Uitgangspunt dient hierbij de sociale levenswijze van de dieren te zijn, dat wil zeggen dat dieren die onder natuurlijke omstandigheden in groepsverband leven, waar mogelijk niet solitair worden gehouden. In de tweede plaats ziet dit voorschrift op een aan de diersoort aangepaste huisvesting. Artikel 7 bevat meer specifieke voorschriften ten aanzien van de inrichting van de huisvesting. Maatgevend voor de eisen waaraan de inrichting van een dierenverblijf moet voldoen, zijn het soorteigen bewegingsgedrag, het klimaat waarin de dieren van nature leven, het soorteigen bioritme, het soorteigen sociale gedrag, het paringsgedrag en het uitscheidingsgedrag. Aan de hand van deze globale normen dient per diersoort nader te worden bepaald welke voorzieningen nodig zijn, om het soorteigen gedrag van het dier zo volledig mogelijk te maken.

Met het natuurlijke gedrag wordt eveneens rekening gehouden bij de keuze voor de soort omheining van het verblijf in verband met de veiligheid van de andere dieren en het publiek. Aanvullend op de algemene eisen kunnen de behoeften van het individuele dier andere maatregelen vergen, bijvoorbeeld wanneer een dier zeer agressief is, zwanger is of jongen heeft.

Artikelen 9 tot en met 11

De in deze artikelen neergelegde voorschriften met betrekking tot de verzorging van de dieren zien enerzijds op de reguliere verzorging door middel van geschikt voedsel, drinkwater, hygiëne en anderzijds op de specifieke deskundigheid en verzorging die het houden van bepaalde diersoorten in een dierentuin vereist. Een voorschrift dat ziet op deze specifieke deskundigheid is artikel 10, derde lid, waarin is voorgescreven dat het toedienen van het voeder is afgestemd op de fysiologische behoeften van de diersoort en de natuurlijke wijze van voedselvergaan stimuleert. Het inspelen op het natuurlijke gedrag bij het verzamelen van voedsel kan meewerken om afwijkend gedrag en stress als gevolg van verveling te voorkomen. Om hieraan op een effectieve en juiste wijze uitvoering te kunnen geven, is specifieke deskundigheid met betrekking tot het natuurlijke gedrag van de diersoort noodzakelijk.

Artikel 12

Dit artikel vult verschillende voorschriften uit het besluit nader in met betrekking tot de voeding, de ontsnapping van de dieren en de diergeneeskundige verzorging. In het beleidsprotocol wordt uiteengezet

op welke wijze er aan deze voorschriften uitvoering zal worden gegeven. Tevens zet de dierentuin in het beleidsprotocol uiteen op welke wijze uitvoering wordt gegeven aan de activiteiten ter bevordering van de instandhouding van de diersoorten en om welke reden bepaalde activiteiten niet worden uitgeoefend. Een dierentuin dient overeenkomstig het opgestelde beleid te handelen. Het beleidsprotocol vormt een belangrijk instrument bij de beoordeling van de aanvraag van een dierentuin en dient tevens de controle bij uitbreiding of wijziging van de dierentuin.

De activiteiten ter bevordering van de instandhouding van de diersoorten hebben in eerste plaats betrekking op de functie die een dierentuin vervult in het kader van de educatie en bewustmaking van het publiek en de bevordering van de instandhouding van soorten. De dierentuin stelt hiertoe een educatieplan op, waarin aandacht wordt besteed aan de wijze waarop voorlichting wordt gegeven aan het publiek over de tentoongestelde soorten en hun natuurlijke leefomgeving. Daarnaast is een dierentuin verplicht om activiteiten te verrichten met het oog op de bevordering van de instandhouding van de diersoorten. Hierbij heeft een dierentuin de keuze tussen enerzijds activiteiten als het deelnemen aan onderzoek dat gunstige gevolgen heeft voor de instandhouding van de diersoorten, de hiermee samenhangende opleidingen van het personeel en de uitwisseling van onderzoeksinformatie en anderzijds activiteiten gericht op de actieve instandhouding van de diersoorten, zoals het fokken met bedreigde dieren of het herintroduceren van de diersoorten in hun natuurlijke omgeving. Ten aanzien van activiteiten als het fokken met de dieren in gevangenschap, het herstel van de populatie of het herintroduceren van soorten in hun natuurlijke omgeving is voorgeschreven dat hierbij zoveel mogelijk wordt deelgenomen aan bestaande programma's met betrekking tot de specifieke activiteit. Met het oog op de bevordering van de instandhouding van de diersoorten is het van belang dat de genetische zuiverheid van een diersoort wordt bewaakt. Dit geldt in het bijzonder voor het fokken met bedreigde diersoorten.

De Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij,
L. J. Brinkhorst

Transponeringstabel

Richtlijn 1999/22/EG	Dierentuinenbesluit
artikel 1	
artikel 2	artikel 1, onderdeel b
artikel 3, eerste gedachtestreepje	artikel 12, eerste en tweede lid
tweede gedachtestreepje	artikel 12, zesde lid
derde gedachtestreepje	artikelen 7, 8, 9, 10, 11, 12, vijfde lid
vierde gedachtestreepje	artikelen 8, tweede lid, en 12, vierde lid
vijfde gedachtestreepje	artikel 13
artikel 4, eerste lid	artikelen 3 en 4
tweede lid	artikelen 3 en 15
derde lid	artikelen 3, 4, vijfde lid, en 14
vierde lid	artikel 4, vierde lid
vijfde lid	artikel 4, vijfde lid, en artikel 14
artikel 5	–
artikel 6	–
artikel 7	artikel 4
artikel 8	artikel 121 Gezondheids- en welzijnswet voor dieren, artikel 1, onder 40, van de Wet op de economische delicten, artikel 3, achtste lid, van de Wet op de dierenbescherming
artikel 9	artikel 16
